

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA VIWANDA,
BIASHARA NA MAZINGIRA**

**MAONI NA USHAURI WA KAMATI KUHUSU
MUSWADA WA SHERIA YA UWEKEZAJI
TANZANIA WA MWAKA 2022**

---

*(Kanuni ya 99 (5) ya Kanuni za Kudumu za Bunge,
Toleo la Juni, 2020)*

NOVEMBA, 2022

YALIYOMO

1.0	UTANGULIZI:	1
2.0	MALENGO NA MADHUMUNI YA MUSWADA	2
2.1	Sehemu ya Kwanza ya Muswada	3
2.2	Sehemu ya Pili ya Muswada	4
2.3	Sehemu ya Tatu ya Muswada	4
2.4	Sehemu ya Nne ya Muswada	4
2.5	Sehemu ya Tano ya Muswada	5
3.0	UCHAMBUZI WA JUMLA WA MUSWADA	5
4.0	MAONI NA USHAURI WA KAMATI	8
5.0	HITIMISHO	13

MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA VIWANDA, BIASHARA NA MAZINGIRA KUHUSU MUSWADA WA SHERIA YA UWEKEZAJI TANZANIA WA MWAKA 2022

1.0 UTANGULIZI:

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 99 (5) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020, naomba kuwasilisha Maoni ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira, kuhusu Muswada wa Sheria ya Uwekezaji Tanzania wa Mwaka 2022.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 97 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira, iliupokea Muswada huu Mwezi Septemba, 2022 baada ya kusomwa Bungeni mara ya kwanza tarehe 23 Septemba, 2022 ili iufanyie kazi, na tarehe 18 Oktoba, 2022, Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara alifika mbele ya Kamati na kutoa maelezo kuhusu Malengo na Madhumuni ya Muswada huu.

Mheshimiwa Spika, dhana ya Sheria ya Uwekezaji siyo dhana ngeni katika mizania ya Sheria na Uwekezaji hapa Tanzania na nchi nyingine. Nchi nyingi za Afrika kama vile Kenya, Rwanda na Afrika Kusini tayari wana hii Sheria. Kwa nchi ya Kenya Sheria hii ilitungwa Mwaka 2004 na inaitwa **Investment Promotion Act Na.6 ya Mwaka 2004** ambayo ilifanyiwa marekebisho mwaka 2021. Kwa nchi ya Rwanda Sheria ilitungwa mwaka 2021 na inaitwa **Investment, Promotion and Facilitation Act Na. 6 ya mwaka 2021**.

Kwa nchi ya Afrika Kusini Sheria ilitungwa Mwaka 2015 na inaitwa **Protection of Investment Act, Na. 22 ya Mwaka 2015**. Uingereza

Sheria hii ilitungwa tarehe 4 Januari, 2022 na inaitwa **National Security and Investment Act ya mwaka 2022.**

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia matakwa ya Kanuni ya 97 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Juni, 2020, Kamati ilitoa matangazo katika vyombo vya habari na kuwaalika Wadau mbalimbali ili waweze kufika mbele ya Kamati na kutoa Maoni yao kuhusu Muswada huu.

Aidha, Wadau walifika mbele ya Kamati tarehe 19 Oktoba, 2022 na kutoa maoni yao ambayo yamekuwa na mchango mkubwa katika Uchambuzi wa Muswada huu.

2.0 MALENGO NA MADHUMUNI YA MUSWADA

Mheshimiwa Spika, Muswada huu unapendekeza kutungwa kwa Sheria ya Uwekezaji Tanzania Na. 9 ya mwaka 2022. Sheria inayopendekezwa ina Madhumuni ya kuweka masharti ya Mazingira bora kwa Wawekezaji Tanzania, kuweka Mfumo wa Kitaasisi kwa ajili ya Uratibu na Usimamizi wa Uwekezaji nchini na kufuta Sheria ya Uwekezaji Tanzania ya mwaka 1997.

Mheshimiwa Spika, utafiti unaonesha kuwa nchi nyingi duniani na zile zinazotuzunguka zimefanya mapitio ya Sheria za Uwekezaji ili kuweka mazingira bora na shindani kwa Wawekezaji ikiwa ni pamoja na kuzingatia mabadiliko ya haraka katika Mifumo ya Kiuchumi duniani. Mapitio hayo yamewezeshwa kuboresha utoaji wa huduma na uratibu kwa Wawekezaji. Vile vile mapitio hayo yameimarisha utendaji wa Taasisi zinazohusika na Uwekezaji katika nchi hizo katika kutoa Huduma Mahala

Pamoja kwa Ufanisi (True One Stop Centre) na kuzingatia ushiriki katika uchumi wa Afrika na dunia kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, kwenye Ilani ya CCM ya mwaka 2020, Sura ya Pili Ibara ya 22 Ukurasa wa 18-19 (a) - (L) Serikali iliwaahidi Wananchi kuboresha mazingira ya Uwekezaji. Kwa kutaja mambo machache Chama kiliahidi: -

- (a) Kuandaa na kutekeleza Mkakati wa Kitaifa wa kuendeleza Uwekezaji na kuvutia Wawekezaji wa ndani na nje kwa kushirikisha Sekta Binafsi;
- (b) Kuimarisha upatikanaji wa Ardhi ya Uwekezaji kwa kuhimiza Mamlaka za Serikali kujenga maeneo ya Uwekezaji, kulipa fidia na kuweka miundombinu ya Msingi ili kufanikisha Uwekezaji; na
- (c) Kupitia upya taratibu za utoaji vibali vya ujenzi ili kuhakikisha kwamba vibali hivyo vinatolewa ndani ya siku saba za kazi.

Aidha, kutokana na hamasa ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kutangaza na kufungua mipaka ya uwekezaji nchini, nidhahiri kwamba Muswada huu unalenga kuweka Mfumo Madhubuti na Endelevu ambao utaondoa vikwazo na dosari zilizokuwa kikwazo kwa Wawekezaji nchini na hivyo kuwavutia Wawekezaji wengi kuja kuwekeza nchini.

Mheshimiwa Spika, Muswada huu umegawanyika katika Sehemu Kuu Tano zifuatazo: -

2.1 Sehemu ya Kwanza ya Muswada

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kwanza ya Muswada inajumuisha masharti ya utangulizi ikiwa ni pamoja na Jina la Sheria inayopendekezwa, matumizi na tafsiri ya misamiati na maneno mbalimbali yaliyotumika katika Muswada unaopendekezwa.

2.2 Sehemu ya Pili ya Muswada

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Pili ya Muswada inaweka Mfumo wa Kitasisi wa Uratibu na Uwezeshaji wa Wawekezaji nchini, kuendelea kuwepo kwa Kituo cha Uwekezaji Tanzania, kuenedelea kuwepo kwa Kamati ya Taifa ya Uwekezaji, inaweka masharti yatakayokiwezesha Kituo kuanzisha Mfumo Unganishi wa Kielektroniki, Uanzishaji wa Bodi, Muundo na Majukumu yake, Vyanzo vya fedha vya Kituo na Utaratibu wa utunzaji na ukaguzi wa hesabu;

2.3 Sehemu ya Tatu ya Muswada

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tatu ya Muswada inaweka masharti mbalimbali ya Uwekezaji. Ikiwemo kuzitaka Tasisi za Serikali kushirikiana na Kituo katika kutoa huduma kwa Wawekezaji kupitia Kituo cha Huduma za Mahala Pamoja. Aidha, sehemu hii inaweka utaratibu wa maombi ya cheti cha Vivutio, muda wa uhai wa cheti hicho na vivutio anavyoweza kupata Mwekezaji. Vile vile sehemu hii inabainisha kuwa vivutio vinavyosimamiwa na Sheria nyingine yoyote vitatolewa kwa mujibu wa taratibu zilizoainishwa katika Sheria hizo;

2.4 Sehemu ya Nne ya Muswada

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nne ya Muswada inahusu Haki na Wajibu wa Serikali na Wawekezaji. Serikali inapewa haki ya kusimamia shughuli za Uwekezaji ili kuhakikisha kuwa zinaendeshwa kwa kuzingatia Misingi ya Sera na Sheria za nchi. Kwa upande wa Wawekezaji wanatakiwa kutii Sheria za nchi, kuendesha shughuli zao kwa namna inayolinda walaji, mazingira

na Usawa wa Kijinsia na kutoa taarifa kwa Mamlaka mbalimbali za Serikali pale zitakapohitajika;

2.5 Sehemu ya Tano ya Muswada

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tano ya Muswada inaainisha masharti ya jumla yanayojumuisha makosa mbalimbali yanayohusiana na masuala ya Uwekezaji na adhabu zake pamoja na Mamlaka ya Waziri kutunga Kanuni kwa ajili ya utekelezaji bora wa Sheria inayopendekezwa. Shemu hii pia inafuta Sheria ya Uwekezaji Tanzania ya mwaka 1997 pamoja na kuweka masharti ya mpito kwa ajili ya masuala mbalimbali yaliyokuwa yanasimamiwa na Sheria inayopendekezwa kufutwa. Miongoni mwa masharti hayo ni kuendelea kutambuliwa kwa vivutio vilivyotolewa na Mikataba iliyoingwa na Wawekezaji chini ya Sheria inayopendekezwa kufutwa.

3.0 UCHAMBUZI WA JUMLA WA MUSWADA

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia Kanuni ya 24 (2) (a), (b), na (d) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020, Kamati ilifanya uchambuzi wa kina wa Muswada huu wa Sheria kwa kupitia Vifungu vyote **37** vya Muswada na kujiridhisha na Malengo na Madhumuni ya Sheria inayotungwa katika Muswada huu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipokea maelezo ya Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara tarehe 18/10/2022 ambaye aliieleza Kamati kinagaubaga kuhusu Malengo na Madhumuni ya Sheria hii.

Mheshimiwa Spika, ili kukidhi matakwa ya Kanuni ya 97 (2) ya Kanuni

za Kudumu za Bunge Toleo la Juni, 2020, tarehe 19 Oktoba, 2022, Kamati ilikutana na kupokea maoni ya Wadau mbalimbali kutoka katika Sekta ya Umma, Sekta Binafsi, Asasi za Kiraia na Mitandao ya Kijamii ili kusikiliza na kupokea maoni yao kwa lengo la kuisaidia Kamati katika uchambuzi wa kitaalamu wa Muswada huu.

Mheshimiwa Spika, baada ya kupokea maoni mbalimbali ya Wadau Kamati ilijipa muda wa kupitia na kuchambua maoni ya Wadau kwa kina ili kujiridhisha na maudhui yake. Maoni ya Wadau kwa kiasi kikubwa yameisaidia Kamati katika kufanya Uchambuzi wa Muswada na hatimaye kutoa maoni kwa Serikali.

Mheshimiwa Spika, Tarehe 21/10/2022 Kamati ilikutana na mtoa hoja, Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara ili kushauriana naye kuhusu hoja mbalimbali za msingi ambazo Kamati iliziona kutokana na uchambuzi uliofanyika. Yapo maeneo ambayo Kamati ilikubaliana na Serikali na Serikali ilikubali kuchukua Mapendekezo ya Kamati. Yapo pia maeneo ambayo Serikali ilihitaji muda zaidi kwa ajili ya kufanya majadiliano ya ndani na kuandaa jedwali la marekebisho.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla Wadau waliochangia katika Muswada huu wamekubaliana na Malengo na Madhumuni ya Muswada na kuipongeza Serikali kwa hatua hii ya kutunga Sheria ya Uwekezaji Tanzania.

Mheshimiwa Spika, Baada ya kufanya uchambuzi wa kina wa Muswada huu kwa kupitia Kifungu kwa Kifungu na baada ya kupokea na kuchambua Madhumuni na Malengo ya Muswada huu Kamati iliona kwamba kwa maslahi ya Sekta ya Uwekezaji Tanzania kuna haja ya kuvifanyia maboresho Vifungu 37 vya Muswada huu kwa kutazama

mazingira tuliyonayo hapa Tanzania na kwa kutazama pia Sheria za namna hii zilivyo katika nchi nyingine (International Comparative Perspective).

Mheshimiwa Spika, baadhi ya Vifungu vilikuwa na makosa ya Sarufi, maana na mpangilio, tayari vimeingizwa katika jedwali la marekebisho la Serikali. Kwa mfano, katika Ibara ya 2 (5) ya Muswada sentensi “**Bila kujali Kifungu cha (1) Kituo kitawasaidia** Wawekezaji wote, Kamati imeshauri isomeke “**Kituo Kitawahudumia**”. Serikali imeyapokea mapendekezo ya Kamati na kuyajumuisha katika jedwali la marekebisho.

Mheshimiwa Spika, Vifungu ambavyo vilihitaji kuboreshwa zaidi ni kama ifuatavyo: - Kifungu cha 1 kuhusu Jina la Sheria, Kifungu cha Pili kuhusu Matumizi, Kifungu cha 3 kuhusu tafsiri ya neno mtaji, Kifungu cha 4, kuhusu kuendelea kuwepo kwa Kituo cha Uwekezaji, Kifungu cha 5 kuhusu malengo ya Kituo, Kifungu cha 6 Kuhusu majukumu ya Kituo, Kifungu cha 9 kuhusu uanzishwaji wa Bodi, Kifungu cha 13 kuhusu Maafisa na Wafanyakazi wengine wa Kituo, Kifungu cha 14 kuhusu Ukomo wa Uwajibikaji kwa Wajumbe wa Bodi na Wafanyakazi, Kifungu cha 18 kuhusu Kituo cha Huduma Mahala Pamoja, Kifungu cha 19 kuhusu Maombi ya Cheti na Usajili, Kifungu cha 20 kuhusu Uhai na kufutwa kwa cheti cha vivutio, Kifungu cha 21 kuhusu Uratibu wa uanzishwaji wa Taasisi za kibiashara, Kifungu cha 22 kuhusu Manufaa, Kifungu cha 23 kuhusu manufaa kwa Uwekezaji wa Kimkakati au Uwekezaji Maalum wa Kimkakati, Kifungu cha 26 kuhusu Wajibu wa Mwekezaji, Kifungu cha 27 kuhusu Dhamana dhidi ya kurekebisha au kubadilishwa kwa manufaa, Kifungu cha 33 kuhusu Utatuzi wa migogoro, Kifungu cha 34 kuhusu makosa na adhabu.

Aidha, Kamati inapendekeza **kiongezwe Kifungu kimpya cha 38**

kuhusu namna Sheria itakavyo wasaidia, kuwawezesha na kuwalinda Wawekezaji Wazawa.

Mheshimiwa Spika, baada ya majadiliano ya kina kati ya Kamati na Serikali, pande zote mbili zilikubaliana kufanya marekebisho kwa ajili ya kuboresha Vifungu vyote vilivyokuwa na utata ili viwe bora zaidi.

Mheshimiwa Spika, napenda kulijulisha Bunge lako Tukufu kwamba maoni na mapendekezo ya Kamati katika Muswada huu yamezingatia Uchambuzi wa Kitaalamu wa Muswada huu uliofanywa na Kamati kwa kushirikiana na Wadau mbalimbali waliotoa maoni yao kwenye Kamati.

4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

Mheshimiwa Spika, kama nilivyoeleza awali Kamati ilifanya Uchambuzi wa Muswada Kifungu kwa Kifungu hatua hiyo iliwezesha kutolewa kwa Maoni na Ushauri kwa Serikali kuhusu maboresho ya Vifungu vya Muswada kama ifuatavyo: -

Maoni ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Kamati ina maoni na mapendekezo ya jumla yafuatayo: -

Hadhi ya Kituo cha Uwekezaji ilivyo kwa sasa haiwezeshi Mfumo madhubuti wa Kitaasisi kwa ajili ya Uratibu na Uwezeshaji wa Uwekezaji nchini, kwa sababu hiyo, Kamati inapendekeza Kituo cha uwekezaji kipewe **Mamlaka kamili** badala ya kuendelea kuwa **Wakala wa Serikali**, lengo ni kukipa nguvu ya utekelezaji wa majukumu yake;

Kamati inapendekeza kuwa baada ya Sheria hii kutungwa na Bunge “itafsiriwe katika **Lugha ya Kiingereza ndani ya siku 30**. Sababu ni

uhalisia wa Uwekezaji ambao kutokana na vivutio katika Muswada huu Wawekezaji wengi wanatarajiwa kutoka mataifa mbalimbali.

Maoni na Ushauri wa Kamati kuhusu Vifungu vya Muswada

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 1 kuhusu Jina, Kamati inashauri Jina la Sheria lisomeke “**Sheria ya kuvutia na kulinda Uwekezaji Tanzania ya mwaka 2022**”.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 3 cha Tafasiri, Kamati inashauri kuongezeke Maneno “**Ardhi**” na “**Hakimiliki**” (*Intellectual Property Right*) kwenye tafsiri ya neno “**Mtaji**”.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 4 Kamati inashauri maelezo ya pembeni yasomeke “**Uwepo wa Kituo na Malengo**”.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha **5 (1)** Kamati inashauri Kifungu hiki sasa **kisomeke 4 (4)**. Lengo ni kuweka mpangilio mzuri wa Vifungu vya Muswada.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 5** Kamati inashauri maelezo ya pembeni yasomeke “**Kamati ya Taifa ya Uwekezaji**”.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 5 (2) Kamati inashauri Kifungu hiki sasa **kisomeke 5(1)**, Kifungu cha **5(4) kisomeke 5(2)**, Kifungu cha **5(3)** kibaki kilivyo na Kifungu cha **5(5) kisomeke 5(4)** Lengo ni kuweka mpangilio mzuri wa Vifungu vya Muswada.

Mheshimiwa Spika, kuhusu Wajumbe wa Kamati ya Taifa ya Uwekezaji katika Kifungu cha 5 (2), Kamati inashauri kwamba aongezwe “**Waziri**

mwenye dhamana ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki”. Sababu ni kwamba Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ndiye mwenye dhamana ya kusimamia Sera ya Mambo ya Nje ambayo imejikita kwenye Diplomasia ya Uchumi. Huyu pia ndiye msimamizi wa Mabalizi walioko nje ya nchi wanaohamasisha na kuwavutia Wawekezaji wa Nje kuja kuwekeza nchini.

Mheshimiwa Spika, kuhusu neno kitawasidia katika Kifungu cha 6 (1) (f), Kamati inashauri lisomeke “**kitawahudumia**” Lengo ni kuleta maana nzuri ya jukumu la Kituo.

Mheshimimwa Spika, katika Kifungu cha 9 (2) kuhusu Wajumbe wa Bodi ya Kituo, Kamati inashauri kwamba **Uteuzi wa Wajumbe wa Bodi ya Kituo cha Uwekezaji uzingatie uwiano wa Kijinsia**. Lengo ni kuona kuwa uwakilishi wa Wanaume na Wanawake katika Wajumbe wa Bodi. Hii itasaidia pia kujenga uwezo wa Wanawake katika nafasi za Uongozi na Usimamizi bora wa utekelezaji wa Sheria hii kwa jicho la kutazama makundi yote katika Jamii.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 9 (4) (b) (c) kuhusu muda wa Wajumbe wa Bodi kushika nafasi zao, Kamati inapendekeza kwamba muda wa Wajumbe kushika nafasi zao iwe **miaka mitatu** kwa Makundi yote isipokuwa Mwenyekiti wa Bodi ibaki miaka Minne. Sababu ni kuondoa tofauti kati ya Wajumbe kutoka Serikalini na wa Sekta Binafsi.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapendekeza kufuta kwa maelezo ya Utangulizi Aya ya 13 kwa kufuta maneno “**Sekretarieti**” badala yake yatumike maneno “**Maafisa na Wafanyakazi wengine wa Kituo**” ili kuendana na maelezo ya Kifungu cha 13 cha Muswada huu.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapendekeza kufuta kwa maelezo ya Utangulizi **Aya ya 14** kwa kufuta maneno “**Ukomo wa uwajibikaji**” na badala yake yatumike maneno “**Kinga dhidi ya madai kwa Wajumbe wa Bodi na Wafanyakazi**” ambapo pia yatatumika kwenye maelezo ya pembeni ya Kifungu cha 14 cha Muswada.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 18(4) kuhusu muda wa utoaji wa Leseni, Kamati inapendekeza muda wa Utoaji wa Leseni au Idhini uwe **siku 7 za kazi** kama ilivyobainishwa kwenye Ilani ya CCM ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2020 Sura ya Pili Ibara ya 22 (L) Ukurasa wa 19 wa Ilani. Sababu ni kuwavutia Wawekezaji na kuondoa urasimu.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 20 (1) (a)** na (b) kuhusu uhai na kufutwa kwa cheti cha vivutio, Kamati inashauri Muswada utoe tafsiri ya maana ya **vivutio vya kifedha na visivyo vya kifedha ili** vijulikane kwa urahisi na Wawekezaji wa ndani na wa kigeni, Wasomi na wasio wasomi.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 22 (2) (d) na (e)** kuhusu manufaa, Kamati ilitoa maoni kuwa Muswada ufafanue utofauti wa magari hayo na endapo gari la mwekezaji mwenye cheti cha vivutio lisilotumika moja kwa moja kwenye mradi na lenye injini isiyoziidi uwezo wa cc. 3000 lina sifa ya kupata vivutio. Baada ya kushauriana na Serikali, Serikali ilikubali kwamba kinachoelezwa kwenye **Aya ya (d)** tayari kimejumuishwa katika **Aya ya (e)**, hivyo ilikubali **kuondoa Aya (d)** ili kuondoa mkanganyiko kama inavyoonekana kwenye Jedwali la marekebisho ya Serikali.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 26** kuhusu Wajibu wa Mwekezaji, Kamati inashauri kiongezwe **Kifungu (g)** mara baada ya Kifungu (f) kitakachosomeka **(g) “kutunza taarifa za ukaguzi wa hesabu**

na fedha za kila mwaka na kuwasilisha taarifa hizo Kituoni” na (h) “kutekeleza Mradi kwa mujibu wa Mpango Kazi uliokubaliwa wakati wa maombi ya vivutio vya Uwekezaji”.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 33 (1)** kuhusu Utatuzi wa migogoro, Kamati inashauri kuongeza maneno “**ndani ya siku 60**” katikati ya neno majadiliano na ili. Sababu ni kuweka ukomo wa muda wa majadiliano.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 34 (1)** Kamati inashauri isomeke faini **isiyopungua Milioni Tano** na **isiyozidi Milioni Kumi** au **kifungo kisichopungua miezi sita** au **kisichozidi mwaka mmoja** au **vyote kwa pamoja**.

Mheshimiwa Spika, katika **Kifungu cha 34 (2)**, Kamati inashauri kuongeza maneno “**au mwajiriwa wa Wizara, Idara au Taasisi ya Umma**” katikati ya neno Kituo na neno ambaye.

Kamati inapendekeza Serikali iongeze **Kifungu cha 38** katika Muswada kitakachoelezea **namna ya kuwasaidia, kuwawezesha, na kuwalinda, Wawekezaji Wazawa**.

Mheshimiwa Spika, napenda kuliaarifu Bunge lako Tukufu kwamba Serikali imekubali mapendekezo mengi ya Kamati na kuyaweka katika jedwali la marekebisho lililowasilishwa katika Bunge hili. Serikali pia imetoa maelezo ya ziada na ufafanuzi katika maeneo ya Muswada ambayo Kamati ilihitaji ufafanuzi.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaamini kwamba uchambuzi wa Kitaalamu uliofanywa katika Muswada huu utasaidia kupatikana kwa Sheria bora ya kusimamia Sekta ya Uwekezaji nchini na kufungua ukurasa mpya kwa Wawekezaji nchini Tanzania.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, naomba nikushukuru sana wewe kwa kutoa kibali ili Kamati ya Viwanda, Biashara na Mazingira iweze kuufanyia kazi Muswada huu na kuipa fursa ya kuwasilisha maoni yake mbele ya Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara Mhe. Dkt. Ashantu Kijaji (Mb), pamoja na Naibu Waziri Mhe. Kigahe Exaud Silaoneka (Mb) kwa ushirikiano wao wakati wa kuwasilisha maelezo ya Muswada huu na kutolea ufafanuzi wa hoja mbalimbali zilizoibuliwa na Wajumbe wa Kamati.

Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru kwa dhati Wadau wote walioshiriki na kutoa maoni yao katika Muswada huu ambayo kwa kiasi kikubwa yamezingatiwa na Kamati. Naomba kutambua mchango wa Wadau wafuatao: -

- Baraza la Kilimo Tanzania (ACT);
- Chama cha Mawakili wa Tanganyika (TLS);
- Chama cha Mawakili wa Tanganyika (TLS);
- Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu (LHRC);
- Shirikisho la Wafanyabiashara na Wawekezaji Tanzania (Tanzania Trade and Investment Coalition - TATIC),
- IResolve
- Taasisi ya Sekta Binafsi Tanzania (Tanzania Private Sector Foundation), na;
- Umoja wa Makampuni ya Simu Tanzania (TAMNOA).

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee kabisa naomba niwashukuru Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira kwa weledi na umahiri wao waliouonyesha wakati wa kuchambua Muswada huu na hatimaye kutoa maoni na ushauri wa msingi wa kuuboresha Muswada huu.

Naomba Majina yao yaingizwe kwenye Kumbukumbu ya Taarifa Rasmi za Bunge (HANSARD).

1. Mhe. David Mwakiposa Kihenzile, Mb - **Mwenyekiti**
2. Mhe. Eric James Shigongo, Mb – **Makamu Mwenyekiti**
3. Mhe. Hawa Chakoma Mchafu, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Martha Nehemia Gwau, Mb - Mjumbe
5. Mhe. Daudi Silanga Njalu, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Balozi Liberata Mulamula, Mb - Mjumbe
7. Mhe. Usonge Hamad Juma, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Cecil David Mwambe, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Eng. Ezra John Chiwelesa, Mb – Mjumbe
10. Mhe. Lucy John Sabu, Mb – Mjumbe
11. Mhe. Haji Makame Mlenge, Mb – Mjumbe
12. Mhe. Antipas Zeno Mgungusi, Mb – Mjumbe
13. Mhe. Askofu Josephat M. Gwajima, Mb – Mjumbe
14. Mhe. Daimu Iddi Mpakate, Mb – Mjumbe
15. Mhe. Issa Ally Mchungahela, Mb –Mjumbe
16. Mhe. Boniphace Mwita Getere, Mb -Mjumbe
17. Mhe. Maryam Omar Said, Mb, -Mjumbe
18. Mhe. Deodatus Philip Mwanyika, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Zulfa Mmaka Omary, Mb –Mjumbe
20. Mhe. Jumanne Kibera Kishimba, Mb -Mjumbe

21. Mhe. Nancy Hassan Nyarusi, Mb – Mjumbe
22. Mhe. Shamsia Azizi Mtamba, Mb – Mjumbe
23. Mhe. Dkt. James Kimea Alfred, Mb - Mjumbe
24. Mhe. Salim Hassan Turkey Toufiq, Mb - Mjumbe
25. Mhe. Kavejuru Eliadory Felix, Mb
26. Mhe. Hamis, Mohamed Mwinjuma mb, - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, mwisho kabisa lakini si kwa umuhimu, namshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Nenelewa Mwiambi, ndc, kwa Uongozi thabiti ambao umerahisisha utendaji kazi wa Kamati. Aidha, namshukuru Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndg. Athuman Hussein, ndc, Mkurugenzi Msaidizi Ndg. Michael Chikokoto, ndc, Makatibu wa Kamati waliofanikisha kazi hii ambao ni Ndg. Angelina Langisi Sanga, na Ndg. Nyamwanja C. Chilemeji, Wanasheria wa Bunge Ndg. Praisegod Zakaria Lukio, Ndg. Evelyne Shibandiko, na Ndg. Nesta Kawamala na Msaidizi wa Kamati Ndg. Modesta Kipiko kwa kuiwezesha Kamati kufanya kazi yake kwa weledi mkubwa na kuhakikisha taarifa hii inakamlia kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha.

David M. Kihenzile (Mb),
MWENYEKITI,
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA VIWANDA,
BIASHARA NA MAZINGIRA.

01 Novemba, 2022.